

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในยุคปัจจุบันเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ข้อมูลข่าวสารสามารถเชื่อมโยงถึงกันได้เพียงชั่วพริบตา สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย แต่ถึงกระนั้นก็ยังคงเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยปัญหาต่างๆ มากมาย อาทิ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการแบ่งแยกดินแดน ปัญหายาเสพติด ปัญหาความยากจน และปัญหาความมั่นคงของชาติ ซึ่งกำลังเป็นปัญหาที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ

ท่ามกลางปัญหาความรุนแรงต่างๆ ที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นนี้ คำกล่าวที่ว่า "ประเทศเป็นบ้าน ทหารเป็นรั้ว" เป็นคำกล่าวที่ยังใช้ได้ทันสมัยเสมอ เนื่องจากประเทศชาติจะมั่นคงโดยปราศจากกองกำลังทหารที่เข้มแข็งย่อมเป็นไปไม่ได้ (กองบัญชาการทหารสูงสุด, 2543: 20) ทหาร ตำรวจ ผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความมั่นคงของชาติ และบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน ต้องทำปฏิบัติหน้าที่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่มีความเสี่ยงและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้นำขององค์การทหาร ตำรวจ ถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญ ซึ่งจะสามารถกำหนดผลของการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นในส่วนของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำต้องสามารถที่จะประสานความร่วมมือสร้างขวัญกำลังใจ แสวงหาแนวทางใหม่ๆ ให้ง่ายต่อการปฏิบัติ ที่ขาดไม่ได้คือการเสริมสร้างพลังอำนาจให้สอดคล้องกับค่านิยมขององค์การทหาร ตำรวจ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน อันจะส่งผลให้ประสิทธิผลของงานและขององค์การสูงขึ้น ดังนั้นการสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงมีความจำเป็นสำหรับนายทหาร ตำรวจในอนาคต

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ซึ่งทำให้ผู้ตามเคารพไว้วางใจ เลื่อมใส ศรัทธา และจงรักภักดี เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ยินดีทุ่มเทปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติงานได้มากกว่าที่คาดคิด สามารถปรับเปลี่ยนเป้าหมายและค่านิยมของผู้ตาม เพื่อให้เป้าหมายนั้นประสบความสำเร็จ เกิดประโยชน์ต่อองค์การ ผู้นำทางทหาร ตำรวจ ที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะทำให้ประสิทธิผลของงานและขององค์การสูงขึ้น (Bass, 1985) เพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะทำให้ปัญหาต่างๆ ในการบริหารงานลดลง ส่งผลให้องค์การบรรลุเป้าหมาย ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (Yuki, 1994)

ธรรมรงค์ บุญสนอง (2548) กล่าวว่า การปลูกฝังภาวะผู้นำของสถาบันทหารมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะทหารต้องเผชิญกับปัญหาที่ถูกเงิน แรงกดดันอยู่ตลอดเวลา นักเรียนเตรียมทหารคือผู้นำขององค์การทหาร ตำรวจในอนาคต ต้องมีความเข้มแข็งอดทน ความเป็นผู้นำและความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นเอกลักษณ์ของทหารที่โดดเด่นกว่าสถาบันอื่นๆ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องปลูกฝังภาวะผู้นำให้กับนักเรียนเตรียมทหาร

ด้วยเหตุที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญดังกล่าว จึงมีนักวิชาการสนใจศึกษาถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง อาทิ Bass (1985) ได้แบ่งภาวะผู้นำเป็น 3 องค์ประกอบคือการสร้างบารมี การกระตุ้นทางปัญญา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งแนวคิดนี้เน้นสมรรถนะของผู้นำที่สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จ โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้อื่น โดยทำให้ผู้ปฏิบัติงานชื่นชอบศรัทธา ไว้วางใจในตัวผู้นำ และอยากร่วมงานด้วย สามารถกระตุ้นจิตใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานด้วยความเต็มใจ และมีผลงานเหนือกว่าที่คาดคิดไว้ และคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงทำให้ฟันเฟืองต่างๆ หมุนขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จได้ ดังนั้นแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นคุณลักษณะหนึ่ง ของผู้นำที่ช่วยให้การปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถโน้มน้าวจิตใจผู้ใต้บังคับบัญชา ให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานสนองนโยบายขององค์การและสร้างผลงานเพิ่มขึ้นเหมาะสมกับสถานการณ์ขององค์การทหาร ตำรวจในปัจจุบัน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของนักเรียนเตรียมทหารควรจะได้รับส่งเสริมปลูกฝังเนื่องจากในอนาคต นักเรียนเตรียมทหารต้องออกไปเป็นผู้บังคับบัญชาระดับสูง ในองค์การทหาร ตำรวจ บทบาทที่ได้รับจำเป็นต้องมีการปฏิสัมพันธ์ การเป็นที่พึ่งของประชาชนและผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นจึงต้องตระหนักรู้ในหน้าที่ของตน สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองให้แสดงออกอย่างเหมาะสม จึงสามารถเข้าใจผู้อื่น บริหารจัดการงาน และมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาในความรับผิดชอบให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งการเป็นผู้บังคับบัญชานั้นไม่สามารถปฏิบัติงานได้โดยลำพัง จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ และร่วมมือจากผู้อื่น สามารถน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติได้ โดยปัจจัยที่จะเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีหลายปัจจัยด้วยกัน

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจำนวนมาก เช่น ในองค์การพยาบาล ได้แก่งานวิจัยของ นวลจันทร์ อาศัยพานิชย์ (2545)

ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับ เชาว์อารมณ์ และการสนับสนุนทางสังคม จรัสศรี ไกรนที (2539) วรรณิ ชูกาล (2540) และรพีพรรณ สังขสุวรรณ (2546) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความผูกพันต่อองค์การ ศิริลักษณ์ กุลละวณิชวิวัฒน์ (2545) และสุดารัตน์ เหลาฉลาด (2547) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในด้านองค์การทางการเมือง นภานันท์ กลิ่นสุคนธ์ (2547) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของอดีตนายกรัฐมนตรีนพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในองค์การสื่อสารมวลชน พณิชยา ปรีชา (2547) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน ในองค์การการศึกษา สมพร เมืองแป้น (2548) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารเชิงยุทธวิธีในสถานศึกษา กัลยาณี พรหมทอง (2546) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับเชาว์อารมณ์

ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เชาว์อารมณ์ ความผูกพันต่อองค์การ และการสนับสนุนทางสังคม ในส่วนของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะเสริมสร้างให้ผู้นำฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหลาย และทำงานในหน้าที่จนประสบความสำเร็จ ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะเป็นผู้ที่อาสาสมัครทำงานต่างๆ ขอบแข่งขันเพื่อชัยชนะ มีนิสัยรักงานและทำงานที่ยากโดยไม่ย่อท้อ สามารถเป็นที่พึ่งของตนเอง และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้อีกด้วย (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2522) ส่วนเชาว์อารมณ์เป็นความสามารถของบุคคลในการรู้จักอารมณ์ ความรู้สึกของตน มีสติรู้เท่าทันสาเหตุ ความแปรผันด้านอารมณ์ของตน เป็นการเรียนรู้ภายในตน บริหารจัดการอารมณ์ไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย เชาว์อารมณ์จะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพของการเป็นผู้นำที่รู้จักใช้คนและครองใจคน สามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ต้องการได้สำเร็จ เกิดความรักงาน เกิดความผูกพันและจงรักภักดีต่อองค์การ เกื้อหนุนให้มีการใช้ศักยภาพคนอย่างสูงสุด (วิระวัฒน์ บัณฑิตามัย, 2542) บุคคลที่มีเชาว์อารมณ์สูง จะเป็นผู้ที่สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่าหรือเพื่อความสำเร็จที่มุ่งหวัง มีพลังและแรงจูงใจ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2542) ในส่วนของความผูกพันต่อองค์การ เป็นความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงาน ที่แสดงตนเป็นหนึ่งเดียวกับองค์การ มีค่านิยมที่สอดคล้องกลมกลืนกับสมาชิกคนอื่นๆ และเต็มใจที่จะอุทิศกำลังกายและกำลังใจเพื่อปฏิบัติภารกิจขององค์การ (Steer, 1991) ความผูกพันต่อองค์การจะเสริมสร้างภาวะผู้นำซึ่งมุ่งอุดมการณ์เดียวกับผู้ร่วมงาน พร้อมทั้งจะเสียสละและอุทิศตนด้วยความจงรักภักดีต่อองค์การ โดยเฉพาะในองค์การทหาร ตำรวจ ที่มีจุดเน้นในด้านอุดมการณ์อย่างแรงกล้า ย่อมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี และสุดท้ายคือการสนับสนุนทางสังคม คือการที่บุคคลในเครือข่าย

ของสังคม ได้รับการช่วยเหลือ ปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลในด้านอารมณ์สังคม สิ่งของ และ ข้อมูลข่าวสาร สามารถทำให้บุคคลสามารถเผชิญความเครียดและตอบสนองความเครียดได้อย่างรวดเร็ว (Thoits, 1986) สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดี บุคคลที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะเป็นผู้ที่สามารถบริหารให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้สำเร็จ (Spreitzer and Quinn, 1996) การได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา จะทำให้ผู้บริหารกล้าที่จะเสี่ยง และเปลี่ยนแปลง สิ่งต่างๆ ในทางสร้างสรรค์ (Dutton and Ashord, 1993) ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเชื่อถือและศรัทธา นอกจากนี้การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากการได้รับคำแนะนำข้อเสนอแนะและข้อมูล ข่าวสาร จะสามารถนำมาแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ได้ ทำให้สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าและวางแผน บริหารงานได้อย่างเหมาะสม สามารถนำผู้ใต้บังคับบัญชาผ่านวิกฤตหรือสิ่งคุกคามต่างๆ ได้ (นวลจันทร์ อาศัยพานิชย์, 2545) ดังนั้นการสนับสนุนทางสังคมจะช่วยให้ นักเรียนเตรียมทหาร เกิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้

จากความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงใน องค์การทหาร ตำรวจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนเตรียมทหาร ซึ่งข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาครั้งนี้ จะสามารถใช้เป็นแนวทางให้โรงเรียนเตรียมทหาร วางแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างนักเรียนเตรียมทหาร ที่มีความพร้อมทั้งด้าน ร่างกาย สติปัญญา และด้านภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนเตรียมทหาร
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความผูกพันต่อองค์การ เชาว์อารมณ์ การสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนเตรียมทหาร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนเตรียมทหาร ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มประชากรที่ศึกษา เป็นนักเรียนเตรียมทหาร โดยผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษา นักเรียนเตรียมทหารในปีการศึกษา 2550 จำนวนทั้งสิ้น 1,536 คน สุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 420 คน จากประชากรทั้งหมดโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น
2. ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรแฝงและตัวแปรที่สังเกตได้ ดังนี้
  - 2.1 ตัวแปรภายในแฝงมี 3 ตัวแปร คือ
    - 2.1.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ คือ ความพึงพอใจในการทำงาน ความต้องการทำงานให้เสร็จสมบูรณ์ และความต้องการการแข่งขัน
    - 2.1.2 เซาว์อารมณ์ ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้คือ เซาว์อารมณ์ด้านความดี ด้านความเก่ง และด้านความสุข
    - 2.1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ คือ การสร้างบารมี การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล
  - 2.2 ตัวแปรภายนอกแฝงมี 2 ตัวแปร คือ
    - 2.2.1 ความผูกพันต่อองค์การ ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ คือ ความผูกพันด้านจิตใจ ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์การ และความผูกพันด้านบรรทัดฐาน
    - 2.2.2 การสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้คือ การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ การสนับสนุนเชิงรูปธรรม และการสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความสามารถของนักเรียนเตรียมทหารในการสร้างแรงจูงใจของผู้ใต้บังคับบัญชาให้สูงขึ้น รวมถึงการตระหนักถึงเป้าหมายของหน่วยงาน ทุ่มเท ความพยายามอย่างเต็มศักยภาพที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ตามแนวคิดของ Bass (1985) มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างบารมี การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาจากทฤษฎีของ Bass (1985) จำนวน 18 ข้อ

การสร้างบารมี หมายถึง การที่นักเรียนเตรียมทหารมีพฤติกรรมการแสดงออกในการเป็นแบบอย่างที่ดี และอุทิศตนในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม สามารถกระตุ้นให้บุคคลรอบข้าง เกิดการยอมรับศรัทธา ภาคภูมิใจ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

การกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง การที่นักเรียนเตรียมทหาร มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการกระตุ้นให้เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ สามารถสร้างความท้าทายให้เกิดกับผู้ตาม มองปัญหาเป็นโอกาส เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ และกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานทำงานอย่างอิสระ

การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง การที่นักเรียนเตรียมทหารให้ความสำคัญในการใส่ใจถึงความต้องการความสำเร็จ และโอกาสก้าวหน้าของผู้ตามเป็นรายบุคคล ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล สร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ส่งเสริมการเรียนรู้ และความมั่นใจให้แก่ผู้ตามเพื่อให้ทำงานได้ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง การที่นักเรียนเตรียมทหารรับรู้ว่าคุณเองมีความต้องการในการที่จะปฏิบัติงาน โดยมุ่งความสำเร็จของงาน พยายามแข่งขันกับมาตรฐานความเป็นเลิศ และปฏิบัติงานให้ได้ดีที่สุด แม้จะเผชิญกับปัญหาอุปสรรคหรือความยากลำบาก ก็ตั้งใจปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จตามแนวคิดของ Spence & Helmreich (1983) ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ ความพึงพอใจในการทำงาน ความต้องการทำงานให้เสร็จสมบูรณ์ และความต้องการการแข่งขัน วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามทฤษฎีของ Spence & Helmreich (1983) จำนวน 15 ข้อ

ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง การที่นักเรียนเตรียมทหารรับรู้ว่าคุณเองมีความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยคำนึงถึงความพยายามที่จะทำงานให้ดีที่สุดอย่างเต็มความสามารถและเต็มใจ ไม่รู้สึกถึงการบีบบังคับ แม้จะไม่ใช่ที่ชื่นชอบของผู้ร่วมงานมีความสุขในการทำงาน พึงพอใจในความพยายามที่จะทำงานหนัก โดยมุ่งให้เกิดความสำเร็จและมีการพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ความต้องการทำงานให้เสร็จสมบูรณ์ หมายถึง การที่นักเรียนเตรียมทหารรับรู้ถึงความต้องการในการใช้ความคิดและการทำงานที่ส่งเสริมและท้าทายความสามารถของตน โดยมองเห็นลู่ทางความสำเร็จ แม้จะเป็นงานที่ตนไม่ถนัด หรือไม่แน่ใจว่าจะทำได้ มีความภาคภูมิใจเมื่อได้ทำงานสำเร็จ โดยใช้ความสามารถอย่างสูง มีการประเมินผลความก้าวหน้าของงานเป็นระยะๆ มีความอดทนต่อการทำงานที่ต้องใช้ระยะเวลา

ความต้องการการแข่งขัน หมายถึง การที่นักเรียนเตรียมทหารรับรู้ว่า ตนเองมีความต้องการทำงานในสถานการณ์ที่มีการแข่งขัน และต้องการแข่งขันเปรียบเทียบกับตนเองและผู้อื่น มีความเพียรพยายามมากขึ้นเมื่อทำงานแข่งขันกับผู้อื่น เมื่อพบจุดบกพร่องรีบปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จรวดเร็วกว่าผู้อื่น หรือกลุ่มอื่น

ความผูกพันต่อองค์การ หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนเตรียมทหาร ที่แสดงออกต่อองค์การทหาร ตำรวจ โดยแสดงออกถึงการยอมรับค่านิยม และเป้าหมายขององค์การ มีความเต็มใจที่จะทำงานเพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายและเพื่อความก้าวหน้าขององค์การ มีความจงรักภักดีต่อองค์การ และต้องการที่จะทำงานกับองค์การต่อไป ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบตามทฤษฎีของ Allen & Meyer (1990) ได้แก่ ความผูกพันด้านจิตใจ ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์การ และความผูกพันด้านบรรทัดฐาน วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามทฤษฎีของ Allen & Meyer (1990) จำนวน 15 ข้อ

ความผูกพันด้านจิตใจ หมายถึง ความผูกพันที่เกิดจากความรู้สึกของนักเรียนเตรียมทหารที่เมื่อเรียนจบแล้ว ต้องการทำงานกับองค์การทหาร ตำรวจ มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ เต็มใจที่จะทุ่มเทและอุทิศตนให้กับองค์การ เพราะมีความพึงพอใจที่องค์การสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางด้านความรู้สึก เช่น มิตรภาพระหว่างเพื่อนร่วมงานผู้บังคับบัญชาดูแลเอาใจใส่ เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน

ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์การ หมายถึง ความผูกพันที่เกิดจากความรู้สึกของนักเรียนเตรียมทหาร มีความเต็มใจที่จะทำงานอยู่กับองค์การทหาร ตำรวจต่อไป ไม่คิดที่จะลาออก เพราะสิ่งที่ได้รับจากองค์การมีความสัมพันธ์กับการคงอยู่เมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานที่อื่น เช่น มี ตำแหน่งงานสูงกว่า มีเงินเดือนสูงกว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานมากกว่า และมีสุขภาพที่ดีกว่า

ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน หมายถึง ความผูกพันที่เกิดจากความรู้สึก ของนักเรียนเตรียมทหาร ในการยอมรับต่อค่านิยม วัฒนธรรมหรือบรรทัดฐานขององค์การ เช่น ระเบียบวินัยที่เคร่งครัด ระบบอาวุโส การรักษาความลับและรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ เป็นเหมือนภาระผูกพันหรือหน้าที่ที่ตนได้รับการปลูกฝังว่าควรจะอยู่ในองค์การ

เชาว์อารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ของนักเรียนเตรียมทหาร ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ประสบความสำเร็จ และมีความสุข ซึ่งสามารถวัดได้จาก

แบบประเมินเชาว์อารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (2543) จำนวน 52 ข้อ แบ่งเป็นองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่เชาว์อารมณ์ด้านความดี ด้านความเก่ง และด้านความสุข

เชาว์อารมณ์ด้านความดี หมายถึง ความสามารถของนักเรียนเตรียมทหาร ในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1) ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง หมายถึง การรู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้และแสดงออกอย่างเหมาะสม

2) การเห็นใจผู้อื่น หมายถึง การใส่ใจผู้อื่นเข้าใจและยอมรับผู้อื่น และแสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

3) ความรับผิดชอบ หมายถึง การรู้จักให้ รู้จักการรับรู้ รับผิดชอบ รู้จักให้อภัย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

เชาว์อารมณ์ด้านความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1) ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง หมายถึง การรู้จักศักยภาพของตนเอง สร้างขวัญและกำลังใจให้กับตนเองได้ และมีความมุ่งมั่นที่จะไปถึงเป้าหมาย

2) ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา หมายถึง การรับรู้และเข้าใจปัญหามีขั้นตอนแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม และมีความยืดหยุ่นสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

เชาว์อารมณ์ด้านความสุข หมายถึงความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1) ความภูมิใจในตนเอง หมายถึง การเห็นคุณค่าในตนเองและเชื่อมั่นในตนเอง

2) ความพึงพอใจในชีวิต หมายถึง การรู้จักมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน และพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3) ความสงบทางใจ หมายถึง การมีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข รู้จักผ่อนคลาย และมีความสุขสงบทางจิตใจ

สนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่นักเรียนเตรียมทหารได้รับความช่วยเหลือ หรือมีการแลกเปลี่ยนทางด้านข้อมูลข่าวสาร สิ่งของ หรือการสนับสนุนด้านจิตใจ อารมณ์ เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการทางสังคมพื้นฐาน เช่น ได้รับการยอมรับ การนับถือ ความช่วยเหลือและอื่นๆ เมื่อเผชิญปัญหาต่างๆ และปรับตัวต่อปัญหานั้นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสนับสนุนทางสังคมนั้นอาจได้มาจากบุคคลในครอบครัว บุคคลในโรงเรียน หรือผู้ที่อยู่รอบตัวนักเรียนเตรียมทหารก็ได้ แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบตามแนวคิดทฤษฎีของ Brown (1987) ได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนเชิงรูปธรรม และการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามทฤษฎีของ Brown (1987) จำนวน 18 ข้อ

การสนับสนุนด้านอารมณ์ หมายถึง การที่นักเรียนเตรียมทหารได้รับความรักความเอาใจใส่ ได้รับการสนับสนุน ความหวังใจ การยกย่อง ให้ความมั่นใจ ความไว้วางใจ และให้การยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

การสนับสนุนเชิงรูปธรรม หมายถึง การที่นักเรียนเตรียมทหารได้รับความช่วยเหลือหรือบริการในรูปแบบต่างๆ เช่น วัสดุ เครื่องมือ เงินหรือแรงงาน จากบุคคลรอบตัวนักเรียนเตรียมทหาร ได้แก่ พ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง เพื่อนร่วมรุ่น นายทหารบังคับบัญชา อาจารย์ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง

การสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การที่นักเรียนเตรียมทหารได้รับข้อมูลข่าวสารในรูปคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ความช่วยเหลือการรับฟังปัญหา รวมถึงการช่วยแก้ปัญหาและให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการกระทำของนักเรียนเตรียมทหาร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อมุ่งพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนเตรียมทหาร ซึ่งผลจากการวิจัยจะเกิดประโยชน์ที่สำคัญคือ ได้โมเดลโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งโมเดลที่ได้สามารถใช้เป็นแนวทางให้โรงเรียนเตรียมทหาร นำไปพัฒนาและปรับปรุงด้านหลักสูตร การเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับนักเรียนเตรียมทหารต่อไป